

УДК 159.9: 17.022.1–057.87

Сосніхіна Світлана Євгеніївна

аспірантка кафедри філософсько-психологічної антропології,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
e-mail: svetlanasosnikhina@rambler.ru
<http://orcid.org/0000-0003-3330-912x>

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД**

Стаття присвячена проблематиці у сфері психологічного дослідження ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді. У науковій роботі розглянуто актуальні визначення поняття «цінності» та «ціннісні орієнтації». Стаття містить змістовний міждисциплінарний аналіз: узагальнення останніх розробок та досліджень у сфері вивчення ціннісних орієнтацій студентів. Досліджено процес формування цінностей, розвиток і трансформація системи цінностей у період навчання та первинної професійної самореалізації. Особлива увага приділена визначенню особливостей ціннісних орієнтацій та динаміці розвитку даної особистісної категорії у студентів.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, ціннісно-смилова сфера особистості, міждисциплінарний підхід, інтеріоризація цінностей, система цінностей, студентська молодь.

Постановка проблеми. Сучасна молодь стрімко засвоює національні та світові традиції, адже в умовах сьогодення та процесів глобалізації — суспільно-громадське, культурно-історичне, науково-освітнє середовища інтегрують у Європейський простір. Особливу роль у передачі знань, умінь, навичок, а також цінностей, норм та ідеалів суспільного середовища відіграє вища школа як «генератор освіти» та виховання майбутнього покоління.

Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій завжди була актуальною у науковій думці, особливо у переломні моменти розвитку суспільного середовища. Посилення динаміки соціальних протиріч загострює потребу поглибленого дослідження ціннісно-смилового самовизначення молоді, яка в майбутньому задаватиме вектор розвитку та орієнтирів суспільства в цілому. Тому важливого значення набуває проблема пошуку змісту ціннісних орієнтацій студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що у сучасних наукових розвідках доволі часто зустрічається тематика ціннісних орієнтацій молоді, обговорюються та виносяться на дискусії різноманітні сторони даної проблеми. У вітчизняних та зарубіжних соціально-етичних, психолого-педагогічних, філософсько-аксіологічних дослідженнях активно вивчаються: складові структури ціннісних орієнтацій, гендерні відмінності основних життєвих цінностей, ціннісні орієнтації різних вікових категорій, особливості ціннісної сфери студентів [1; 3–4; 5–9; 11; 13] та ін.

Мета статті полягає у дослідженні ціннісних орієнтацій студентів у контексті міждисциплінарного підходу.

Результати дослідження. Важливим аспектом у більш глибокому розумінні та змістовному вивченні проблематики ціннісних орієнтацій студентської молоді є міждисциплінарний підхід, що користується популярністю у наукових дослідженнях. У цьому напрямку спеціалісти різних галузей наук активно публікують навчально-методичні посібники, підручники, а також автореферати дисертацій, монографії, наукові статті, тези доповідей.

Так, у філософських працях сучасних науковців постає проблема активності суспільства, системи освіти, громадського та політичного життя молоді, патріотичної свідомості — як засобів розвитку ціннісних орієнтацій майбутнього покоління. Наведемо деякі останні актуальні розробки у галузі даної проблематики.

В. Ф. Баранівський [1, с. 39–40] відзначає, що у структурі та системі ціннісних орієнтацій молодого покоління присутня деяка «негативність», наводить причини ситуації, що склалася, та пропонує альтернативні шляхи виходу за допомогою системи вищої освіти. Водночас автор відмічає позитивну тенденцію — а саме, зростання патріотичної свідомості та активності молоді у громадському та політичному житті суспільства.

С. В. Драч [4, с. 30] наголошує на підвищенні інтересу та концентрації громадської уваги до студентів. На думку автора, студенти як майбутня політична сила — є вагомим фактором політичного життя суспільства, тому виникає необхідність впровадити в навчальний процес вищої школи специфічні розділи у курсі кожної гуманітарної науки, які б сприяли формуванню ціннісних орієнтацій молоді.

В. О. Огнев'юк [10] пропонує авторсько-філософську, нову модель розвитку сучасної системи освіти з урахуванням трансформаційних та глобальних змін сучасного українського суспільства. Автор доходить висновку, що відповідно підібрані зміст і методи освіти, педагогічно сформоване та свідоме середовище є актуальними засобами формування високих цінностей, духовної культури та оновленої особистості. Нова людина повинна уособлювати гармонію природи, духовності та суспільства, оскільки складається з частин біологічного та соціального.

В. Г. Воропаєва [2, с. 257] пояснює зміни у структурі ціннісних орієнтацій молоді через кризове становище соціуму та, як результат, виокремлює транзитивність і транспарентність цінностей. Зокрема, дослідниця наголошує на депресивності психологічного становища українського суспільства у межах світу.

Останні соціологічні розробки представлені колективною монографією «Українське студентство у пошуках ідентичності» [12]. У праці наводиться аналіз структури та динаміки суспільної ідентифікації різних поколінь студентів від часів проголошення незалежності в Україні, досліджуються такі аспекти, як: ціннісні орієнтації, моральні та духовні уподобання, культурна спрямованість та прагнення навчатись у закордонних навчальних закладах. Розглядаються також особливості міжетнічних та інтернаціональних стосунків даної групи як показники толерантного відношення до оточуючих, соціальної інтуїції.

Педагогічний освітній науковий простір акцентує увагу на розвитку професійної культури та духовності особистості як складових серед цінностей студентства [3; 5; 13]. Дослідження ціннісних орієнтацій виявило, що серед студентів існують наміри та переваги у розвитку цінностей особистісного та індивідуального характеру. Отримані дані вказують на перевагу матеріальних та конкретних цінностей для задоволення базових потреб — це пояснюється соціально-економічною ситуацією країни. З іншого ж боку, значущими залишаються етичні цінності та цінності прийняття інших людей [5, с. 128].

Галузь політології презентована монографією «Цінності об'єднаної Європи», що містить ґрунтовний аналіз цінностей українства крізь грані європейських цінностей, на основі якого здійснено класифікацію цінностей країн Європи та окреслені провідні шляхи їх прогресу, пропонується модерно-політичний образ українського соціуму. Як альтернативу створення та розвитку єдиного, злагодженого українського угруповання автор пропонує можливості та загальні напрями зміни національної системи цінностей [14].

Психологічні дослідження представлені розробками в аспекті динаміки ціннісних орієнтацій студентів та особливостей ціннісної сфери залежно від напрямку підготовки або спеціалізації [6, 7–9].

Зокрема, у праці Т. А. Кадикової [6] вперше теоретично та емпірично встановлено характерні показники розвитку та трансформації ціннісних орієнтацій студентів-психологів під час навчання у ВНЗ недержавної форми власності, визначено вплив смисложиттєвих цінностей у контексті самовизначення та самосприйняття студентів.

З психологічної точки зору, ціннісні орієнтації — це особливий змістовний ціннісно-смісловий вимір, який характеризує суб'єкта як особистість. Ціннісні орієнтації особистості виникають і формуються в процесі взаємодії як соціокультурних (зовнішніх умов), що складають ціннісний зміст навколишнього середовища, так і індивідуально-особистісних особливостей (вікових, типологічних або соціально-психологічних).

Під поняттям «цінність» зазвичай розуміють будь-який «об'єкт», що означає важливість, значимість або корисність для особистості, суспільства або етнічної групи. У загальному значенні цінностями можуть бути не лише абстрактні смисли або мінливі цінності, але і конкретні матеріальні предмети, характеристики об'єктів чи суб'єктів, стабільні блага, що мають індивідуальну цінність. У вузькому значенні цінності означають духовні ідеї, які укладені в дефініціях і мають високий ступінь узагальнення. У процесі формування на рівні свідомості цінності засвоюються у ході осягнення та осмислення культури навколишнього оточення [11].

Більшість основних понять «цінності», які зустрічаються у наукових джерелах, можна виразити за допомогою двох основних систем уявлень. Цінністю можуть бути абстрактні світоглядні уявлення бажаних або емоційно привабливих понять, які означають ідеальний стан життя, — «свобода», «безпека», «достаток», «сєнс життя» (термінальні, цінності-цілі); або соціально-закріплені чи індивідуально-привабливі типи поведінки — «чесний», «логічний», «акуратний» (інструментальні, цінності-засоби).

Намагаючись зрозуміти, як саме відбувається процес формування цінностей, коли соціально значущі цінності набувають особистісних смислів і стають індивідуальними ціннісними орієнтаціями, — варто обґрунтувати процес інтеріоризації цінностей. Проходячи через призму індивідуальної життєдіяльності, через внутрішній світ індивіда (його інтереси, прагнення, схильності), інтеріоризовані загальнолюдські цінності включаються в психологічну структуру особистості у формі особистісних цінностей, будучи одним з джерел мотивації її поведінки. Таким чином, загальнолюдські цінності набувають особистісного характеру.

У процесі створення особистісної системи цінностей суб'єкт пізнає, визнає чи не визнає, оцінює цінності і вибирає з них значимі для себе. Під час первинного встановлення значущості загальнолюдських цінностей людина піддає їх цінність оцінці, тобто усвідомлює ступінь їх відповідності своїм потребам і можливість їх задоволення в певній життєвій ситуації. Цінність і оцінка висловлюють практичну взаємодію суб'єкта та об'єкта — саме при такій взаємодії народжується оціночне судження як суб'єктивне встановлення цінності.

Таким чином, під інтеріоризацією-екстеріоризацією цінностей розуміється така форма засвоєння цінностей суб'єктом, при якій їх зміст не тільки стає відомим, а й органічно вбудовується в механізми управління особистістю пізнавальними процесами, емоційно-вольовою сферою та поведінково-практичними діями. Формою вираження такого механізму в поведінці та направленості індивіда стають особистісні ціннісні орієнтації. Дослідження ціннісних орієнтацій відбувається у різних напрямках: як показника спрямованості особистості або як самостійне особистісне утворення. Незважаючи на відмінності у визначеннях даного поняття, вчені сходяться на думці, що ціннісні орієнтації є центральним компонентом, тому ціннісні орієнтації включені в усі моделі особистості, що запропоновані сучасними авторами [11].

Ціннісно-сміслові орієнтації як стійкі властивості особистості формуються і розвиваються в процесі професійної та навчальної діяльності. Початок первинного засвоєння професійних знань, умінь та навичок, одержання першої спеціальної або вищої освіти — для більшості людей доводиться на вік від 18 до 22–23 років, а саме, у період пізньої юності або на початок дорослості. У цей віковий період перед особистістю постає завдання професійного самовизначення та самореалізації, вибору супутника життя, намічаються життєві цілі — і, як результат, починається їх поступове здійснення.

Нас зацікавило одне з останніх досліджень ціннісних орієнтацій студентів в процесі професійного становлення [9, с. 27–33]. Автором проводився аналіз розвитку та динаміки ціннісних та смисложиттєвих орієнтацій за методикою М. Рокіча «Ціннісні орієнтації», а також вивчався вплив цих орієнтацій на вибір професії студентами та подальший життєвий шлях.

Оцінка динаміки пріоритетності ціннісних орієнтацій по мірі збільшення стажу навчання у внз залежно від професійного напрямку підготовки студентів показала такі результати:

– усі студенти, незалежно від професійного напрямку підготовки, на перші місця в ієрархії термінальних цінностей (цінності-цілі) поставили «Здоров'я» (3Т), «Любов» (6Т) та «Наявність хороших і вірних друзів» (8Т). Найменш значимими цінностями виявились «Рівність» (12Т) та «Задоволення» (18Т) [9, с. 28];

– домінуючими інструментальними цінностями (цінності-засоби) виступають: «Життєрадісність» (4І), «Вихованість» (2І), «Освіченість» (8І), «Чесність» (16І), «Широта поглядів» (15І), «Тверда воля» (13І), «Акуратність» (11). Практично незначущими інструментальними цінностями визнаються: «Непримиренність до недоліків у собі та інших» (7І), «Високі запати» (3І) [9, с. 29].

Важливо зазначити, що така цінність, як «Матеріально забезпечене життя» не була пріоритетною, але займала середні значення, що спростовує дані деяких соціологічних досліджень про важливість для студентів матеріального фактора. Також звертає на себе увагу той факт, що цінності «Рівність» (12Т), «Задоволення» (18Т) не були значимими для всіх студентів, незалежно від курсу навчання або направлення їх професійної підготовки.

Інше авторське дослідження [8, с. 180–193] ціннісних орієнтацій студентів проведено за допомогою опитувальника термінальних цінностей — ОТЕЦ (заснований на теоретичних положеннях М. Рокіча). Виявлено, що по вибірці існує невелика різниця між отриманими даними значень, що свідчить про достатній рівень усвідомленості і структурованості системи термінальних цінностей і життєвих сфер їх прояву у студентів (рис. 1).

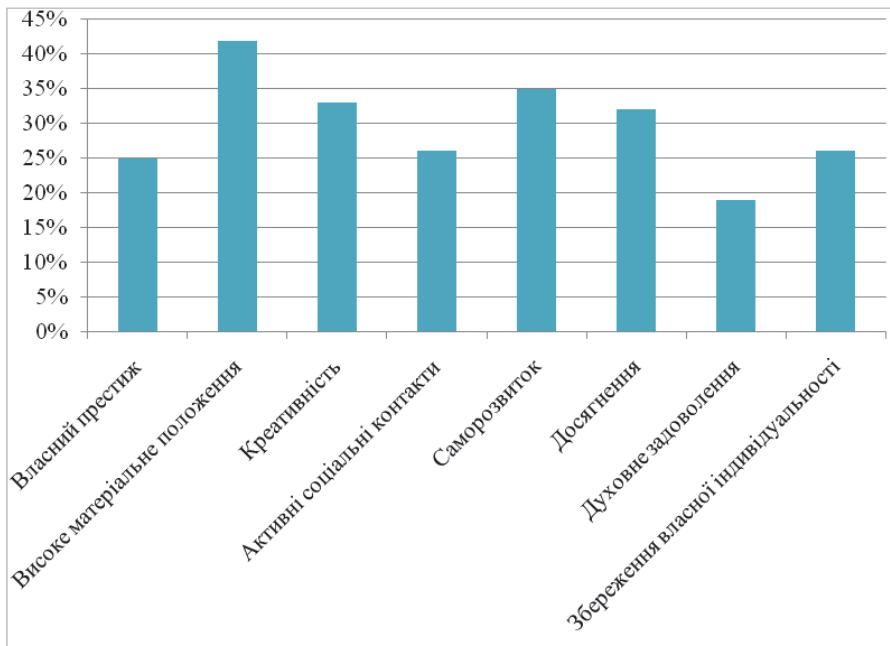

Рис 1. Значимість термінальних цінностей (ОТЕЦ) для студентів

Отримані результати вказують на переважання у студентів цінностей збереження власної індивідуальності, досягнення, власного престижу, високого матеріального становища, саморозвитку і креативності.

У факторній структурі студентів присутня нормативність і старанність; простежується прагнення до дотримання правил як у взаємодії з близькими людьми, так і в ділових відносинах. Також виявлено, що студенти орієнтовані на матеріальну забезпеченість як головну умову життєвого і сімейного благополуччя.

Дані досліджень свідчать, що у процесі навчання у вузі ціннісні орієнтації студентів змінюються. Було встановлено, що студенти, які орієнтовані на цінності професійної самореалізації, володіють гнучкістю мислення, чутливістю, самостійністю і незалежністю суджень, прямолінійністю, впевненістю в собі.

Отже, ціннісні орієнтації студентів формуються в процесі соціального та індивідуального розвитку і впливають як внутрішній фактор на навчальну та подальшу професійну діяльність. При цьому визначальними і провідними в структурі особистості є властивості соціального характеру, що формуються в процесі міжособистісної взаємодії, накопичення досвіду та способів поведінки, засвоєння стереотипів оточуючого соціально-культурного середовища у ході навчально-професійної підготовки.

Висновки. Ціннісно-сміслова сфера є важливим регулятором соціальної та професійної активності людини, оскільки дозволяє співвідносити потреби і мотиви індивідуального характеру з усвідомленими та загальноприйнятими цінностями і нормами оточуючої дійсності. Термінологічна різноманітність понять «цінності» та «ціннісні орієнтації» обумовлена тим, що дана проблематика зустрічається та досліджується в предметній області різних соціальних і гуманітарних наук — психології, педагогіки, соціології, культурології, політології, філософії, антропології та інших. З одного боку, цінності функціонують як об'єктивні норми і регулятори соціальної поведінки, а з іншого — є суб'єктивними концепціями чогось бажаного для індивіда або групи. Отже, системно-структурний чи функціональний аналіз ціннісно-сміислової сфери особистості слід здійснювати як на соціальному (культурологічному), так і на індивідуальному (психологічному) рівнях.

Вивчення процесу і умов формування ціннісних орієнтацій студентської молоді дозволяє зробити виховання і освіту більш змістовною і ефективною. Вища школа є однією з найбільш значущих сфер навчально-професійної діяльності молоді та має потужний потенціал в області формування ціннісного світу студентства.

У перспективі подальших досліджень ми маємо за мету розглянути емпіричні методи дослідження ціннісних орієнтацій та особистісних особливостей студентів, запропонувати комплекс взаємодоповнюючих психодіагностичних методів та методик відповідно заданої проблематики, обґрунтувати доцільність їх використання.

Список використаних джерел і літератури

1. Баранівський В. Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства / В. Ф. Баранівський // Науковий вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Серія «Філософія». — Х. : ХНПУ, 2014. — Вип. 43. — С. 39–52.
2. Воропаєва В. Г. Теоретико-методологічні засади розвитку ціннісних орієнтацій сучасної молоді в умовах трансформації сучасного суспільства / В. Г. Воропаєва // Гуманітарний вісник ЗДА. — 2013. — № 55. — С. 257–267.
3. Давидова Ж. В. Педагогічна система формування духовно-ціннісних орієнтацій студентської молоді / Ж. В. Давидова // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць. — Х. : ХДАК, 2010. — С. 218–226.
4. Драч С. В. Ціннісні орієнтації студентської молоді українського суспільства: сутність та динаміка / С. В. Драч // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». — 2010. — № 2. — С. 26–30.
5. Іванова Ю. Ю. Дослідження ціннісних орієнтацій майбутніх соціальних педагогів / Ю. Ю. Іванова // Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки». — Полтава, 2011. — № 8 (2). — С. 124–129.
6. Кадикова Т. А. Особливості динаміки ціннісних орієнтацій студентів-психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Т. А. Кадикова. — Одеса, 2002. — 17 с.
7. Коберник Л. О. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Л. О. Коберник // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. — К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. — № 23. — С. 235–241.
8. Мазурчук Е. О. Сравнительный анализ ценностно-смысловой сферы студентов стран СНГ (на примере России и Украины) / Е. О. Мазурчук, Н. И. Мазурчук // Педагогическое образование в России. — 2012. — № 6. — С. 189–193.
9. Морозова С. В. Изучение специфики взаимосвязей ценностных и смысложизненных ориентаций с личностными свойствами студентов / С. В. Морозова // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Психология. — 2013. — № 1. Том. 6. — С. 27–33.
10. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку : монографія / В. О. Огнев'юк. — К. : Знання України, 2003. — 450 с.
11. Серый А. В. Ценностно-смысловая сфера личности : учебное пособие / А. В. Серый, М. С. Яницкий. — Кемерово : Кемеровский государственный университет, 1999. — 92 с.
12. Українське студентство в пошуках ідентичності : монографія / [за ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської]. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. — 520 с.
13. Шемигон Н. Ю. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. Ю. Шемигон. — Харків, 2008. — 34 с.
14. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія / Ю. Щербакова. — К. : ВЦ «Академія», 2014. — 208 с.

REFERENCES

1. Baranivskiy, V. F. (2014). Tsinnisni orientatsii studentskoi molodi ta yikh rol v konsolidatsii ukrainskoho suspilstva [Value orientations of students and their role in the consolidation of Ukrainian society]. *Naukovyi visnyk KhNPU im. H. S. Skovorody. Seriya Filosofiya — Scientific Journal by H. S. Skovoroda KhNPU. Series Philosophy, Vol. 43*, 39–52.
2. Voropaieva, V. H. (2013). Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku tsinnisnykh orientatsii suchasnoi molodi v umovakh transformatsii suchasnoho suspilstva [Theoretical and methodological principles of value orientations' development of modern youth in the transformation of contemporary society]. *Humanitarnyy visnyk ZDIA — Humanitarian Journal by ZDIA, Vol. 55*, 257–267.
3. Davydova, Zh.V. (2010). Pedahohichna systema formuvannia dukhovno-tsinnisnykh orientatsii studentskoi molodi [Pedagogical system of formation of spiritual value orientations

- of students]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury — Journal by Kharkiv State Academy of Culture*, 218–226.
4. Drach, S. V. (2010). Tsinnisni orientatsii studentskoi molodi ukrainskoho suspilstva: sutnist ta dynamika [Value orientations of students in Ukrainian society: the nature and dynamics]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukrayina» — Collection of scientific papers Khmelnytsky Institute of Social Technologies. University «Ukraine», Vol. 2*, 26–30.
 5. Ivanova, Yu.Yu. (2011). Doslidzhennia tsinnisnykh orientatsii maibutnykh sotsialnykh pedahohiv [The research of value orientations of future social teachers]. *Vytoky pedahohichnoyi maysternosti — The origins of pedagogical skills, Vol. 8 (2)*, 124–129.
 6. Kadykova, T. A. (2002). Osoblyvosti dynamiky tsinnisnykh orientatsii studentiv-psykholohiv [Features of the dynamics of value orientations of students-psychologists]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
 7. Kobernyk, L. O. (2008). Psykholohichni osoblyvosti tsinnisnykh orientatsii studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [Psychological features of students' value orientations of higher educational establishments]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriya Psykholohichni nauky — Scientific journal by M. P. Drahomanov NPU. Series Psychological sciences*, 23, 235–241.
 8. Mazurchuk, E. O. & Mazurchuk, N. I. (2012). Sravnitelnyi analiz tsennostno-smyslovoi sfery studentov stran SNG (na primere Rossii i Ukrainy) [Comparative analysis of students' value-semantic sphere in the CIS countries (for example in Russia and Ukraine)]. *Pedagogicheskoe obrazovanie v Rossii — Pedagogical Education in Russia*, 6, 189–193.
 9. Morozova, S. V. (2013). Izuchenie spetsifiki vzaimosviazi tsennostnykh i smyslozhiznennykh orientatsii s lichnostnymi svoistvami studentov [The study of the specific in interlinkages of values and life orientations with students' personality properties]. *Vestnik Yuzhno-Uralskoho hosudarstvennogo universiteta. Seriya Psihologiya — Journal of the South Ural State University. Series Psychology, Vol. 6, 1*, 27–33.
 10. Ohneviuk, V. O. (2003). *Osvita v systemi tsinnosti staloho liudskoho rozvytku [Education in the values' system of the constant human development]*. Monograph. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
 11. Seryi, A. V. & Yanitskii, M. S. (1999). *Tsennostno-smyslovaia sfera lichnosti [Value-semantic sphere of personality]*. Kemerovo: Kemerovskii hosudarstvennyi universitet [in Russian].
 12. Arbienina, V. L. & L. H. Sokurianska, L. H. (Eds.). (2012). *Ukrainske studentstvo v poshukakh identychnosti [Ukrainian students in searching of identity]*. Monograph. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].
 13. Shemyhon, N. Yu. (2008). Formuvannia tsinnisnykh orientatsii maibutnykh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of value orientations of future teachers during professional preparation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
 14. Shcherbakova, Yu. (2014). *Tsinnosti obiednanoi Yevropy [Values of the United Europe]*. Monograph. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].

Соснихина Светлана Евгеньевна

аспирантка кафедри філософсько-психологічної антропології,
Харьківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ СОВРЕМЕННОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ: МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПОДХОД

Резюме

Статья посвящена проблематике в сфере психологического исследования ценностных ориентаций современной студенческой молодежи. В научной работе рассмотрены актуальные определения понятий «ценности» и «ценностные ориентации». В статье представлен содержательный междисциплинарный анализ:

обобщение последних разработок и исследований в области изучения ценностных ориентаций студентов. Исследованы процесс формирования ценностей, развитие и трансформация системы ценностей в период обучения и первичной профессиональной самореализации. Особое внимание уделено определению особенностей ценностных ориентаций и динамике развития данной личностной категории среди студентов.

Ключевые слова: ценности, ценностные ориентации, ценностно-смысловая сфера личности, междисциплинарный подход, интериоризация ценностей, система ценностей, студенческая молодежь.

Sosnikhina Svitlana Yevhenivna

postgraduate student, Department of Philosophical and Psychological Anthropology, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

VALUE ORIENTATIONS OF MODERN STUDENTS: AN INTERDISCIPLINARY APPROACH

Abstract

Value orientations are the dominant characteristic of the personality, the central component of motivational orientation, the successful functioning and individual life activity in progressive society.

In philosophical writings of modern scientists problems of social activity, education system, social and political life of youth, patriotic consciousness are raised as means of value orientations development of the future generations. Sociological works are presented by researches of a structure and dynamics of social identity of different generations during Ukraine independence time. Pedagogical research area explores the development of personality professional culture and spiritual values as students' individual components. Political science represents an analysis of Ukrainian society values in the context of united Europe values. Psychological researches introduce studies of value orientations dynamics of students and particular qualities of value sphere depending on their studies direction or specialization.

Research and analysis of students' value orientations dynamics showed that in the hierarchy of values one can distinguish primary values, such as «Health», «Love», «The presence of good and true friends» and «Flow of spirits», «Mannerliness», «Erudition», «Honesty», «Latitude of thought», «Strong will», «Carefulness». The least significant values for students are «Equality», «Satisfaction», «Intolerance of shortcomings to themselves and others», «High demands». Also, the research data indicates that value orientations may vary as long the students continue their studies.

Thus, students' value orientations are formed in the process of social and individual development and they impact educational and professional life as an internal factor. Determinant and leading factors in the structure of personality are those features of social character which are formed in the process of human interaction, accumulating behavioral experience, learning the patterns of social and cultural environment and during the education.

Key words: values, value orientations, value-semantic sphere of personality, interdisciplinary approach, internalization of values, system of values, students.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2016